

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליט"א

לרפואת הרב אברהם אבא בן בריינדל חנה

כיצד הרמב"ם ור' נחמן מברסלב משלבים ידיים בשמחה?

הרב שחן אהרנרייך

אתם בוודאי מכירים את האמרה הידועה של רבי נחמן מברסלב: "מצווה גדולה להיות בשמחה תמיד". אמרה שהתפרסמה בזכות הניגון שניתן לה והפך אותה לשיר חסידי ידוע. מקורה של אמרה זו הוא בתורה כד' בספר ליקוטי מוהר"ן. בהמשך הדברים שם אומר עוד ר' נחמן "על כן צריך להכריח את עצמו בכוח גדול להיות בשמחה תמיד".

מהיכן לקח ר' נחמן שישנה מצווה כזו בתורה? ועוד מצווה גדולה? ידוע שישנה מצווה בתורה לשמוח ברגלים ובמיוחד בחג הסוכות עליו נאמר "ושמחת בחגך והיית אך שמח" אך מהיכן לקח ר' נחמן שישנה מצווה גדולה לשמוח תמיד? והאם באמת נכון הדבר שאדם צריך תמיד לשמוח? האם אין זמנים שעל האדם להיות בעצבות, כגון במקרה של אבלות וכדו'?

נראה שמקורו של ר' נחמן הוא בפרשת השבוע שלנו. למרבה הפלא אין מדובר כאן בדרשה חסידית לפסוק אלא בלימוד "רמבמיסטי" מובהק.

באמצע פרשת הקללות התורה מביאה את הפסוקים: "תחת אֲשֶׁר לא עֲבַדְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרֵב כָּל. וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱיֹבֵיךָ אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בְּךָ בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחָסֶר כָּל וְנָתַן עָלַי בְּרָזָל עַל צִנְאוֹרְךָ עַד הַשְׂמִידוֹ אֶתְךָ".

הפסוקים מתארים בפנינו שני מצבים ניגודיים של אפשרות לעבודה. אפשרות אחת לעבוד את ה' בשמחה וטוב לבב מתוך שפע של ברכה. אפשרות שניה - במידה ולא עבדנו את ה' בצורה הזו, העונש יהיה לעבוד את האויבים שלנו מתוך רעב, צמא וחוסר כל.

בצורה פשוטה ניתן להבין את הפסוקים שהעונש בא בעקבות זה שלא עבדנו את ה'. התאור של "שמחה וטוב לבב" בא להראות את עוצמת הפספוס, שהיינו יכולים לעבוד את ה' וגם להרוויח מזה. במקום זה אנחנו מקבלים עונש שנעבוד את אויבנו ללא שכר.

הרמב"ם הבין את הייחוס בין הפסוקים בצורה שונה. הרמב"ם מסיים את הלכות לולב בהלכה זו:

"השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה ובאהבת האל שצווה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב."

קיבוץ כפר עציון, ד"נ צפון יהודה 90912 | (ע"ר) 580082915 | אתר: www.makor-c.org

טל. 02-9934810 | פקס. 02-9934812 | דוא"ל: makor.c@gmail.com

מוסדות מקור חיים

בראשות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ שליט"א

הרמב"ם מבין שהסיבה לעונש שנעבוד את הגויים, היא לא זו שלא עבדנו את ה', אלא שלא עשינו זאת בשמחה. מכיוון שעבדנו את ה' ללא שמחה, מידה כנגד מידה נאלץ לעבוד את אויבנו בצמא וברעב מתוך צער. מפסוק זה מסיק הרמב"ם שישנה חובה ועבודה גדולה לאדם לשמוח בעשיית המצוות ובהבנת ה' שצווה בהן, ומי שמונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו.

יתכן שהרמב"ם היה המקור לדברי ר' נחמן, אלא שר' נחמן הלך צעד אחד קדימה מהרמב"ם. הרמב"ם חייב להיות בשמחה בעשיית המצוות ואילו ר' נחמן אמר שישנה חובה ומצווה גדולה להיות בשמחה תמיד! נראה שהרחבה זו של דברי הרמב"ם למכלול החיים קשורה בתפיסה החסידית, הרואה את עבודת ה' בכל רגע ובכל דבר בחיים בבחינת "בכל דרכיך דעהו". אם בכל רגע אנו עובדים את ה' אז ממילא כל רגע צריך להיות בשמחה ובטוב לבב.

אך מדוע כל כך חשוב לעבוד את ה' בשמחה? לכאורה אם אני עושה את רצון ה' מה זה משנה באיזה מצב נפשי אני נמצא? ועוד יותר מדוע חשוב כל כך להיות בשמחה תמיד?

הרב קוק באורות התשובה כותב: "כל עצבון בא מפני החטא, והתשובה מאירה את הנשמה ומהפכת את העיבון לשמחה.

רמת השמחה של האדם היא בעצם מדד לרמת החיות שלו. כשאדם נמצא בשמחה הוא חי, רוצה, שואף, הוא מלא אנרגיה של חיים ויצירה. לא לחינם נוצר הביטוי: "שמחת חיים". העצבות קשורה בייאוש, בחידלון, ובמינון נמוך יותר בשגרה וחיים מכוח האינרציה. הגילוי הכי גבוה של אלוקים בתוכנו הוא החיים: "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום". כשאדם נמצא בשמחה הוא חי יותר ואלוקים נוכח בתוכו. זו היא מהותה של התשובה.

שנזכה לתשובה של שמחה וטוב לבב.